

TIBBIYOTDA LOTIN TILINING ZAMONAVIY DOLZARBLIGI

Normurodova Sohiba Mallayevna
Samarqand davlat tibbiyot universiteti

Kirish

Lotin tili ko'p asrlar davomida tibbiyot, farmatsevtika va biologiya fanlarining asosiy terminologik tili bo'lib kelgan. Uning xalqaro darajada qabul qilinganligi va barqarorligi tibbiy fanlar rivojlanishida muhim rol o'ynagan. Bugungi kunda ham lotin tili tibbiyotda keng qo'llanilib, yangi ilmiy kashfiyotlar, diagnostika va dorilar nomlanishida hal qiluvchi ahamiyat kasb etmoqda. Ushbu maqolada lotin tilining zamonaviy tibbiyotdagi dolzarbligini, uning farmatsevtika, sud-tibbiyot va boshqa yo'nalishlardagi o'rni yoritiladi.

Lotin terminologiyasining zamonaviy tibbiyotdagi roli

Lotin tili tibbiyotda quyidagi yo'nalishlarda muhim ahamiyat kasb etadi:

1. **Anatomik terminologiya** – Hozirgi kunda ham inson tanasining tuzilishi lotincha atamalar bilan tasvirlanadi. Masalan, "cor" (yurak), "hepar" (jigar), "ren" (buyrak) kabi atamalar butun dunyo bo'ylab shifokorlar tomonidan qo'llaniladi.
2. **Farmatsevtik terminologiya** – Dorilar nomlari lotincha kelib chiqishga ega bo'lib, ularning tarkibi va ta'sir mexanizmini aniq ifodalashda yordam beradi. Masalan, "Acidum acetylsalicylicum" (Aspirin) yoki "Natrii chloridum" (tuz eritmasi) kabi nomlar xalqaro standart hisoblanadi.
3. **Klinik terminologiya** – Kasalliklarning nomlanishida ham lotin atamalaridan foydalaniladi. Masalan, "insufficiencia renalis" (buyrak yetishmovchiligi), "fractura femoris" (son suyagi sinishi) kabi terminlar universal hisoblanadi.

Zamonaviy tibbiy fanlarda lotin tilining ishlatilishi Bugungi kunda lotin tili turli tibbiy fanlar va amaliyotlarda quyidagi jihatlar bo'yicha dolzarbligini saqlab qolmoqda:

1. **Diagnostika** – Tibbiy hujjatlarda kasalliklar, tashxislar va muolajalar lotin tilida qayd etiladi. Laborator tahlillar va mikroskopik tekshiruvlar ham ko'pincha lotincha atamalar orqali ifodalanadi.
2. **Farmakologiya va dorilar nomlanishi** – Farmatsevtika sanoatida lotin tili xalqaro dorilar nomlanishida asosiy rol o'ynaydi. Har bir farmatsevtik preparat tarkibi va dozalari lotincha ifodalangan holda yoziladi.
3. **Jarrohlik** – Anatomiya va jarrohlik atamalarining ko'pchiligi lotin tilida bo'lib, operatsiyalar jarayonida noto'g'ri talqin qilish oldini oladi. Xususan, jarrohlik amaliyotlarida kesmalar, muolajalar va suyaklarning nomlanishi aynan lotin tilida ifodalanadi.

4. **Sud-tibbiyot** – O‘lim sabablari, sud-tibbiy ekspertiza hisobotlari lotin tilidagi terminlarga asoslanadi, bu esa xalqaro tajribaga mos keladi. Shuningdek, sud-tibbiy tekshiruv natijalari huquqiy hujjatlarda lotincha atamalar bilan beriladi.

5. **Genetika va biotexnologiya** – Zamonaviy genetik tadqiqotlar va molekulyar biologiya sohasida ko‘plab lotincha atamalar saqlanib qolgan. DNK va RNK tahlillarida ishlatiladigan terminlar ham lotin tilidan kelib chiqqan.

Lotin tilining xalqaro tibbiyotda tutgan o‘rni Bugungi globallashgan dunyoda tibbiyot sohasi xalqaro miqyosda rivojlanmoqda va lotin tili ushbu jarayonda yagona universal terminologiya sifatida qolmoqda. Xalqaro tibbiyot konferensiyalari, ilmiy maqolalar va dori vositalari haqidagi ma’lumotlar aynan lotin terminlari asosida yuritiladi.

Lotin tilining xalqaro tibbiyotda tutgan o‘rni Bugungi globallashgan dunyoda tibbiyot sohasi xalqaro miqyosda rivojlanmoqda va lotin tili ushbu jarayonda yagona universal terminologiya sifatida qolmoqda. Xalqaro tibbiyot konferensiyalari, ilmiy maqolalar va dori vositalari haqidagi ma’lumotlar aynan lotin terminlari asosida yuritiladi.

Xulosa: Lotin tili zamonaviy tibbiyotda ham dolzarbligini yo‘qotmagan. Uning universal va aniq terminologiyasi xalqaro tibbiy amaliyotda muhim o‘rin tutadi.

Tibbiyot, farmatsevtika, sud-tibbiyot va ilmiy tadqiqotlar sohasida lotin tilining roli hali ham katta bo‘lib, bu tibbiyotning aniq va xalqaro darajada tushunarli bo‘lishini ta’minlaydi. Shuning uchun lotin tilini o‘rganish va unga asoslangan terminlarni bilish tibbiyot sohasi mutaxassislari uchun zarur hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Dorland’s Illustrated Medical Dictionary. Elsevier, 2020.
2. Stedman’s Medical Dictionary for the Health Professions and Nursing. Lippincott Williams & Wilkins, 2016.
3. International Anatomical Terminology. Federative International Programme for Anatomical Terminology (FIPAT), 2019.
4. Gray’s Anatomy: The Anatomical Basis of Clinical Practice. Susan Standring, Elsevier, 2020.
5. Normurodova, Sokhiba. "THE SOCIAL AND CULTURAL IMPORTANCE OF THE LATIN LANGUAGE AND ITS PRESENT AND HISTORICAL LANDSCAPE." *Центральноазиатский журнал академических исследований* 2.5 (2024): 51-55.
4. Normurodova, S. M., & Yorova, S. K. (2023). Nemis tili frazeologik birikmalari va tilning lug‘at boyligi. *Science and Education*, 4(2), 1672-1675.
6. Yorova, S., Aytmuratova, P., Esanova, M., & Normurodova, S. (2023). Phraseological Units In The Medical Field Of English And Uzbek Cultures. *Development and innovations in science*, 2(2), 10-13.

7. Sohiba, N., & Perkhan, A. (2023). The role of latin terms in medicine. *INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH* ISSN: 2277-3630 Impact factor: 8.036, 12(10), 1-3.
8. Zafar, M., & Sohiba, N. (2023). Kundalik turmushda keng qo'llanilishda bo'lgan suyuqliklarni ifodalovchi dori shakllari haqida chet el ilmiy nashrlaridan olingan fikrlar.
9. Mallaevna, Normurodova Sokhiba, and Ayesha Khalid. "Topic chemical terminology of salts." *International conference on multidisciplinary science*. Vol. 1. No. 5. 2023.
10. Mallaevna N. S., Khalid A. Topic chemical terminology of salts //International conference on multidisciplinary science. – 2023. – T. 1. – №. 5. – C. 226-229.
11. Mallaevna, N. S., & Chopra, A. (2024). Some features of prescription rules in medicine. *technical science research in Uzbekistan*, 2(1), 238-244.
12. Mallaevna, N. S., and M. Fatima. "Pathological conditions and processes, different physical properties qualities and other signs." *Yangi O'zbekistonda Tabiiy va Ijtimoiy-gumanitar fanlar respublika ilmiy amaliy konferensiyasi 1.7* (2023): 91-95.
13. Mallaevna, N. S. (2023). THE MAIN INDICATORS OF THE COMMUNICATION CULTURE OF A MEDICAL WORKER. *JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH*, 6(7), 85-88.
14. Mallaevna, N. S. (2024). THE SOCIAL AND CULTURAL IMPORTANCE OF THE LATIN LANGUAGE AND ITS PRESENT AND HISTORICAL LANDSCAPE. *Central Asian Journal of Academic Research*, 2(5), 51-55.